

Двадцять дев'яте вересня

Класна робота

Лексикологія. Спільнослов'

янські слова, власне

українські слова,

старослов'янізми в

українській мові

Лексикологія - розділ мовознавства, що вивчає словниковий запас мови.

Лексика – сукупність усіх слів мови

Фразеологія – розділ мовознавства, що вивчає фразеологізми, їх значення та вживання

Лексичне значення слова –
це те, що слово означає.

Вишня

рослина, що
вирощується як
плодове дерево.



ягоди цієї
рослини.



ГРУПИ СЛІВ У ЛЕКСИЦІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ

За кількістю
значень

- Однозначні
- Багатозначні

- Суфікс, Київ, Буг
- Поле, гострий, золотий

За
характером
значень

- 3 прямим значенням
- 3 переносним

- Кутні зуби
- Добре серце, гострий погляд

Групи слів за значенням

Синоніми

Антоніми

Омоніми

Пароніми

Синоніми –

слова різні за звучанням та написанням, але однакові або близькі за лексичним значенням.



ЗАВІРЮХА
хуртовина, метелиця,
віхола, заметіль, хуга,
завія, сніговій, сніжниця,
хурделиця

ukr-mova.in.ua

мова

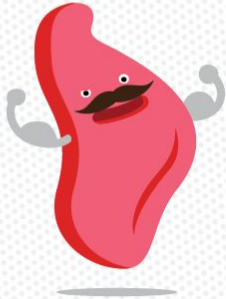


Антоніми – слова з протилежним лексичним значенням. У словнику вони подаються парами.

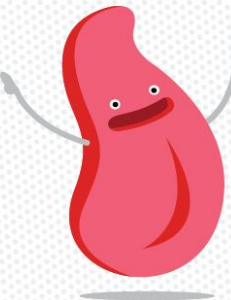


Омоніми – слова однакові за звучанням і написанням, але різні за лексичним значенням.



Пароніми – слова близькі (не однакові) за звучанням, але різні за значенням і написанням.

БОГАТИР Людина надзвичайної сили та відваги	БАГАТИР Заможний чоловік, багатій
	
ukr-mova.in.ua	

ДРУЖНИЙ дружна праця, дружний колектив, дружний сміх	ДРУЖНІЙ дружній візит, дружня бесіда, дружня підтримка, дружній тон
	
ukr-mova.in.ua	



Л е к с и к а



Групи слів за

походженням:

корінна українська

лексика –

це слова, що виникли в українській мові або були успадковані нею від давніх мов (праслов'янського та індоєвропейського походження)



- ✓ спільна для багатьох слів 'янських мов;
- ✓ властиві тільки українській мові.

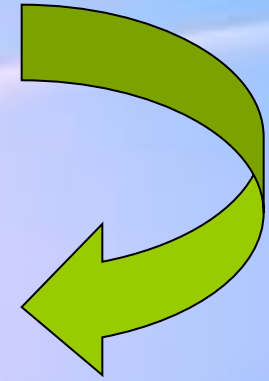
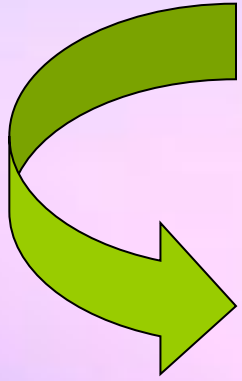
запозичена

лексика –

це слова іншомовного походження, які прийшли в українську мову (таких слів близько 10 відсотків)



- ✓ слова старослов'янської мови;
- ✓ слова польської мови; слова неслов'янських мов.



Успадковані слова

- 1. Спільноіндосвропейські слова** складають важливий шар української мови. Це назви предметів і явищ, тварин, рослин, чисел, дій, продуктів, родинних зв'язків: *озеро, око, босий, брат, сто, тато, батько, вівця.*
- 2. Спільнослов'янська лексика** – слова, наявні в усіх слов'янських мовах: *душа, кінь, правда, вікно, чоловік, жінка, голуб, Купала, вітер.*
- 3. Старослов'янізми** - урочиста, церковна лексика: *сотворити, велелюдний, чоло, уста, гординя.*

Власне українська лексика

Групи слів за значенням	Характерна будова слова	Приклади
Назви осіб чоловічої статі за типовою рисою характеру або поведінки	Іменники із суфіксом -ій	плаксій, крутій
Назви процесів, ознак	Іменники у формі множини на -ощі	веселощі, пустощі
Назви малят	Іменники середнього роду на -ен(я)	лисеня, мишеня
Іменники – назви постійної дії	Іменники жіночого роду на -нин(а)	біганина, плутанина
Прізвища, утворені від назв осіб за їхньою діяльністю	Іменники із суфіксами -енк(о), -ук(-юк)	Бондаренко, Бондарчук
Прізвища, що характеризують людину	Складне слово, у якому перша частина – форма наказового способу дієслова	Непийвода, Тягнирядно

Запозичення з неслов'янських мов

Тюркізми- назви предметів побуту, продуктів:
тютюн, судак

Грецизми- релігійні поняття, терміни:
динаміка, ікона, апостол

Латинізми- термінологія:
вектор, директор, суфікс, рецепт

З англійської мови- назви професій, технологічних новацій:
спонсор, тренер

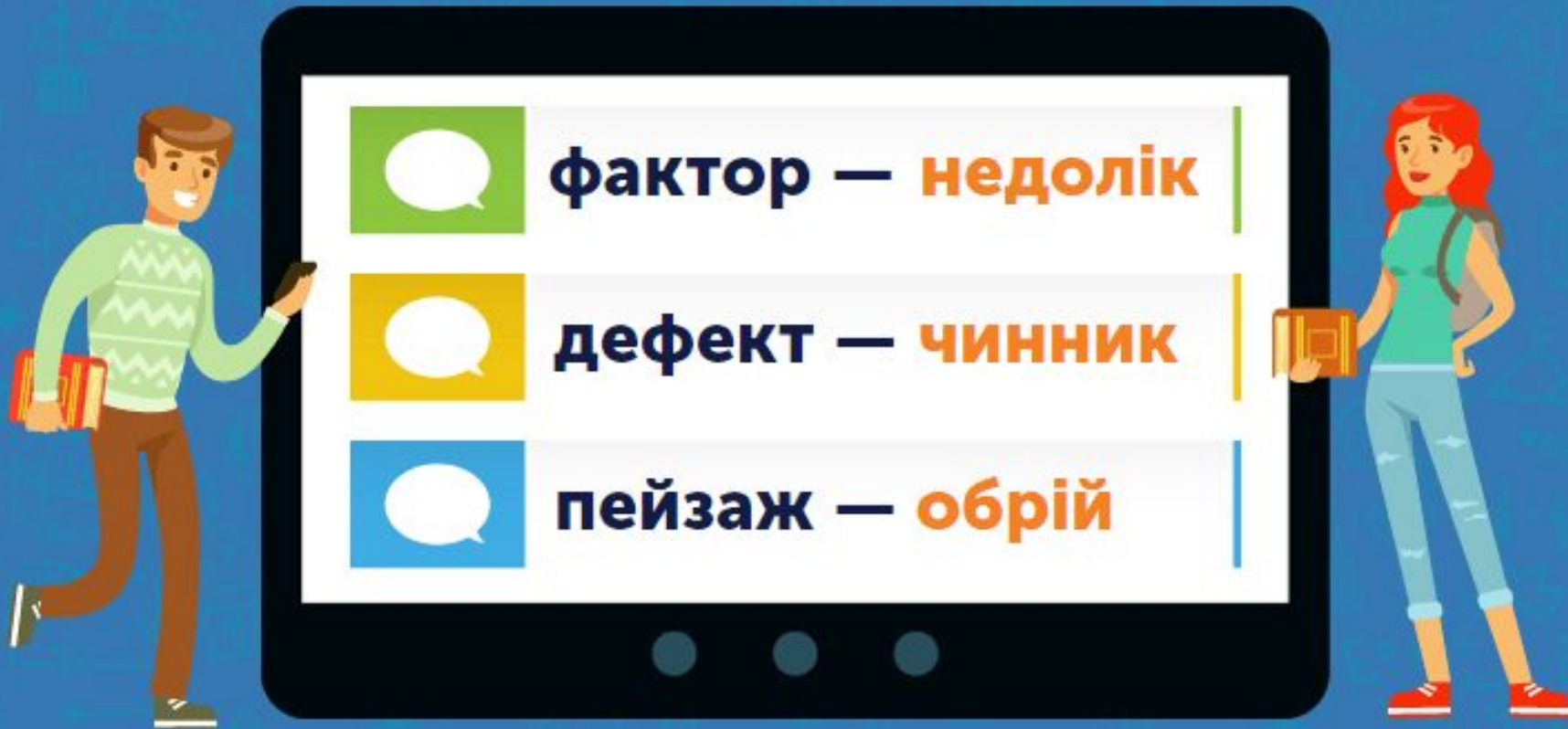
З італійської мови- музичні терміни, слова зі сфери кулінарії:
піаніно, піца, спагеті

З німецької мови- назви предметів, явищ:
ґрунт, шахта

Запозичена лексика

Мови	Ознаки запозиченого слова	Приклади
Грецька	Слова-терміни на -ика (-іка), -ія	граматика, фіалка, графіка, біологія
Латинськ а	Префікси екс- , ре- , де- , суфікси -аці(я) , -ус , -ат , -тор	екскурсія, реконструкція, демонтаж, комбінація, радіус, концентрат, декламатор
Німецька	Звукосполучення шл , шн , шт на початку слова та ей , ай після приголосного	шланг, штраф, шнек, крейда, майстер
Французь ка	Звукосполучення уа , пом'якшення губних к перед у (буква ю), кінцевий наголошений голосний у незмінюваних іменниках, звукосполучення -льйон	вуаль, тротуар, бюро, пюре, кювет, філе, муліне, таксі, бульйон
Англійськ а	Звук дж , звукосполучення -инг , (-інг)	джинси, джемпер, мітинг, боулінг

Розташуй власне українські слова
навпроти їхніх запозичених відповідників



Допоможи дітям вибрати власне українські слова

сайт

наука

двері

сфера

гавань

душа



Вибери власне українські слова

заєць

офіцер

кістка

верба

лінгвіст

дочка

вересень



Домашнє завдання

Запишіть подані слова у дві колонки: 1)запозичені; 2)українські.

**Кенгуру, комплекс, нашвидку, ескадрилья,
інструктор, молот, порт'єра, авангард, спів,
соловейко, журі, прогрес, поет, вітер, річ,
філігрань, екіпаж, колесо, покіс, політ,
силікати, азимут, радощі, таксист, трансмісія.**

Дякую за увагу!

